

تأثیر استقلال بانک مرکزی بر اندازه بهینه دولت با استفاده از تئوری داده بنیاد

دکتر محسن زاینده رودی^۱ رضا خسروی^۲

^۱ مدیر گروه و استاد اقتصاد دانشگاه آزاد کرمان M-roody2000@yahoo.com

^۲ دانشجوی دکتری اقتصاد دانشگاه آزاد کرمان Prkhosrani54@yahoo.com

چکیده

رشد اقتصادی و ثبات سطح عمومی قیمت‌ها انجام شود، مشکلات مالی دولت‌ها بر این ملاحظات فائق آمده و در نتیجه کارکرد سیاست‌های پولی را با مخاطره جدی مواجه ساخته است. به همین دلیل تجربه تاریخی درباره روابط بین دولت و بانک مرکزی به شکل گیری نظریه استقلال در خصوص روابط بین دولت و بانک مرکزی منجر شده است (السینا و سامرز، ۱۹۹۳). استقلال بانک مرکزی بدان معنا نیست که بانک مرکزی آزادی مطلق دارد و نباید به سیاست‌های دولت توجهی بکند، بلکه برعکس، بانک مرکزی باید با توجه به شرایط اقتصادی و مراحل توسعه‌ای که کشور در آن قرار دارد سیاست‌های پولی مؤثری را به کار گیرد تا ضمن کنترل تورم باعث رکود و بیکاری نشود و در عین حال بتواند انگیزه و تحرک لازم در اقتصاد کشور به وجود آورد. بنابراین وجود یک نظام بانکی اسلامی کارآمد در جهت تحقق این هدف مهم الزامی است.

۲- بیان مسأله :

استقلال بانک مرکزی به این معناست که این نهاد بتواند سیاست‌های پولی و اعتباری را فارغ از هر گونه فشار سیاسی و بر اساس مصالح اقتصادی تنظیم و اجرا نماید و نسبت به نتایج آن پاسخگو باشد استقلال بانک مرکزی در دو دهه اخیر به عنوان راهکار اصلی کنترل تورم در جهان مطرح شده است تعداد زیادی از کشورهای جهان در این دوره با بازنگری نقش و کارکرد بانک مرکزی در اقتصاد تغییرات اساسی در قوانین مربوط به آن اعمال کرده اند در نتیجه این تغییرات میانگین نرخ تورم در بین کشورهای جهان ۲۷/۸ درصد در سال ۱۹۹۰ به ۳/۹ درصد در سال ۲۰۱۲ کاهش یافته است. این در حالی است که در قانون پولی و بانکی ایران استقلال بانک مرکزی کاملاً فراموش شده است.

حال که تا حدودی به اهمیت استقلال بانک مرکزی در سیستم اقتصادی پی بردیم بد نیست نگاهی نیز به اندازه بهینه دولت داشته باشیم.

میزان دخالت دولت در اقتصاد و اندازه بهینه آن از جمله مسائل مهم اقتصاد بخش عمومی است که تاکنون مطالعات فراوانی در مورد آن انجام شده است آمار و اطلاعات موجود نشان می دهد

از آنجا که شاخص استقلال بانک مرکزی و اندازه بهینه دولت از عوامل مهم در ثبات اقتصادی یک کشور محسوب می شود لذا در این پژوهش رابطه استقلال بانک مرکزی و اندازه بهینه دولت با استفاده از تئوری نظریه پردازی داده بنیاد مورد بررسی قرار می گیرد. جهت آزمون استقلال بانک مرکزی از دوشاخه گرایی^۱ و کوکرم^۲ استفاده می کنیم. در این تحقیق هدف نهایی ما از ارتباط بین استقلال بانک مرکزی و اندازه بهینه دولت داشتن یک نظام بانکی اسلامی متناسب با وضعیت اقتصادی کشور است. زیرا نظام بانکی اسلامی بوسیله خلق بی رویه پول و عدم استقلال بانک مرکزی در تامین کسری بودجه دولت سیاست های پولی و مالی کشور را تحت تاثیر قرار می دهد و عملاً اندازه بهینه دولت میسر نخواهد گردید. بنابراین برای دستیابی به اندازه بهینه دولت ضروری است. نظام بانکی اسلامی دارای استقلال سیاسی و اقتصادی در راستای رعایت نرخ ذخیره قانونی جهت جلوگیری از رشد خلق پول باشد.

کلید واژه: نظریه پردازی داده بنیاد، شاخص استقلال، بانک مرکزی، اندازه بهینه دولت

۱-مقدمه:

بررسی تاریخ اقتصاد نشان می دهد تا پیش از ایجاد نهادی به نام بانک مرکزی، دولت‌ها وظیفه انتشار پول را بر عهده داشتند. دولت‌ها با استفاده از امتیاز نشر پول هر زمان که با کاهش درآمد یا کمبود نقدینگی در خزانه روبه رو می شدند، با افزایش شدید حجم پول در گردش به تورم دامن می زدند. دولت‌ها که به دلیل تصدی قوه مجریه و تکفل هزینه‌های بودجه‌ای به خرج کردن منابع به میزانی بیش از درآمدها تمایل دارند، همواره بر بانک‌های مرکزی برای اخذ وام فشار وارد می کنند و توجه زیادی به آثار تورمی ناشی از این امر ندارند. در واقع، به رغم اینکه بر اساس ملاحظات تجربی و نظری اقتصاد کلان، تنظیم سیاست های پولی، از جمله حجم نقدینگی باید متناسب با اهدافی مانند

^۱ Grilli

^۲ Cukierman